

Ny forskning i musikterapi

August 2020 - Januar 2021

*Hanne Mette Ochsner Ridder, professor
ved Musikterapiuddannelsen og Forskerpro-
grammet i Musikterapi, Aalborg Universitet.
Kontakt: hanne@hum.aau.dk*

Specialeafhandlinger i musikterapi

Det er i år 35 år siden, de første 4 specialeafhandlinger i musikterapi blev indleveret. Det var i 1986. I de første år (indtil år 2000) færdiggjorde i gennemsnit 6 kandidater hvert år musikterapiuddannelsen med et speciale. I de seneste 10 år er antallet af færdige kandidater steget til gennemsnitligt 8,4. I december blev så musikterapikandidat nummer 256 færdig. Tillykke til Anne Uttrup Svendsen som skrev om terapeutens rolle i musikterapeutisk sangskrivning i børne- og ungdomspsykiatrien.

Anne Uttrup Svendsen: *"Hvor skal vi hen Plys?" spurgte Grisling. "Det ved jeg ikke" svarede Plys. Og så tog de hinanden i hånden og gik 'derhen' – et kvalitativt casestudie om terapeutens rolle i musikterapeutisk sangskrivning på et børne- og ungdomspsykiatrisk sengeafsnit.¹*

Nyt om forskning i musikterapi fra AAU

De fleste deltagere på ph.d.-kurserne på musikterapiprogrammet kommer rejsende langvejsfra. Men med rejserestriktioner – og en pludselig nedlukning af Nordjylland på grund af muteret covid19-virus hos mink – fik efterårets kursus et nyt format. Det blev afholdt som hybrid-kursus hvor der sad en meget lille gruppe tilrejsende i Musikkens Hus i Aalborg mens resten deltog fra Hongkong, Israel, Norge og USA over zoom. **Evangelia Papanikolaou** skulle forsvare sin ph.d.-afhandling, og med utrolig stædighed, negative tests, og uvurderlig hjælp fra danske venner lykkedes det hende at komme til Danmark fra Grækenland. De to eksterne komitedemedlemmer,

¹ Kandidatspecialet kan downloades fra: <https://www.musikterapi.aau.dk/musikterapiuddannelsen/studieordninger-modulbeskrivelser/modulbeskrivelser/10semester/>

Eric Waldon og **Gro Trondalen**, fra henholdsvis USA og Norge, deltog online, mens **Charlotte Lindvang**, som var formand for komiteen, sad i 2 meters afstand fra kandidaten og foran en lille skare tilhørere. Papanikolaou undersøgte i sin forskning hvordan det overhovedet er muligt at gennemføre et forskningsstudie hvor kræfttramte kvinder tilbydes støttende GIM (Guided Imagery and Music) som psykologisk korttidsintervention samtidig med anden behandling. De fire patienter der deltog i forstudiet modtog kemo- eller stråleterapi i ambulant behandling for bryst- eller gynækologisk cancer på et græsk hospital. Med erfaringerne herfra gennemførte Papanikolaou et kontrolleret studie hvor 20 kræftpatienter tilfældigt blev udvalgt til enten at modtage seks individuelle støttende GIM-sessioner eller to verbale psykoterapisessioner. Trods det lille deltagerantal viste resultaterne signifikant øget håb samt mindsket træthed hos de kvinder der deltog i GIM i forhold til kontrolgruppen. Der var ingen forskel i besvarelser af tre standardiserede spørgeskemaer (HHI, CFS og POMS), men tallene viste en moderat effekt hos gruppen der fik GIM. Det kunne derfor tyde på at GIM kan reducere træthed, øge håb samt løfte humør og stemningsleje hos kvinder der er i medicinsk behandling for bryst- eller gynækologisk kræft. Det er dog nødvendigt med yderligere forskning for at bekræfte resultaterne.

Evangelia Papanikolaou (2020). *Receptive music therapy in oncology: Guided Imagery and Music during the course of active treatment for breast and gynaecologic cancer. A two-part preliminary investigation*. Ph.d.-afhandling, Det Humanistiske Fakultet, Aalborg Universitet. Aalborg Universitetsforlag. Tilgængelig online: www.mt-phd.aau.dk/phd-theses

Jens Anderson-Ingstrup forsvarede sin ph.d.-afhandling den 11.11.2020. Han måtte dog ikke krydse kommunegrænsen og tage turen fra Hjørring til Aalborg på grund af corona-restriktioner. Så han præsenterede og forsvarede sin afhandling online, med en komite – **Ulla Holck**, **Helen Odell-Miller** og **Thomas Wosch** – der blev zoomet ind fra Gjøl, Cambridge og Würzburg. En fordel ved dette online forsvar var at mange flere end normalt fik mulighed for at være med over nettet. I sin forskning undersøgte og diskuterede Anderson-Ingstrup hvordan mekanismer der indgår i komplekse interventioner kan tilpasses en manual for personafstemte musikalske interaktioner med demensramte. Således diskuterede han dilemmaet mellem det ufleksible i forhold til interaktioner af høj fleksibilitet. I en indledende state-of-the-art artikel argumenterede Anderson-Ingstrup for at konceptet spejlneuroner ikke kan anvendes som grundlag for at forklare empati og imitation i musikalske interaktioner. Herefter undersøgte han design af manualer for komplekse interventioner som de anvendes i demensomsorgen, og kunne på den baggrund give en række anbefalinger til hvordan fleksibilitet i interventionen kan sikres. Endelig viste han gennem en videoanalyse hvordan forskellige musikalske parametre, især tempo, ændredes i takt med at en interaktions kvalitet ændrede sig. Han pegede på tilstedeværelsen af to sektioner i interaktionen mellem musikerterapeut og svært demensramt; *en personafstemt musikalsk arousalregulerende proces* og *en personafstemt musikalsk interaktion*, og hvor kvaliteten af interaktionen ændrede sig til at være gensidig og mere initiativrig.

Jens Anderson-Ingstrup: *A flexible fit. Developing a suitable manual frame for person attuned musical interaction*. Ph.d.-afhandling, Det Humanistiske Fakultet, Aalborg Universitet. Aalborg Universitetsforlag. Tilgængelig online: www.mt-phd.aau.dk/phd-theses

Vejen til en fastansættelse som videnskabelig medarbejder på et universitet er lang. Det er således et stort plus for musikterapi-forskergruppen på AAU at **Gustavo Gattino** pr. 1. februar 2021 er blevet ansat som lektor efter at have fuldført sit adjunkt-pædagogikum. Ud over de nu 8 fastansatte undervisere og forskere består gruppen af undervisningsassistenter, en postdoc, ph.d.-studerende og gæsteforskere. I efteråret 2020 har de bl.a. publiceret forskning om alliancebygning i musikterapi med retspsykiatriske patienter med skizofreni, om kunst på recept, om at forholde sig til døden, om GIM til kræftpatienter, samt assessment af selvet ud fra billeder malet af kræftoverlevende. Med hensyn til demensomsorg og demensrehabilitering er der udgivet et review af manualbaserede komplekse interventioner, om begrebsliggørelse af attunement, om konsensusbeskrivelser af karakteristika for gruppemusikterapi, om eksperimenterende processer der fremmer medarbejderes refleksion og læring, og endelig om at "komme til orde" i aktionsforskning om sang og musik. Læs mere om ovenstående samt de øvrige forskningspublikationer på <https://vbn.aau.dk/da/organisations/musikterapi/publications/>

Grundforskning

Forskningscentret *Music in the Brain* (musicinthebrain.au.dk) ved Aarhus Universitet, som blev etableret i 2015, modtog i september 2020 46 millioner kr. af Danmarks Grundforskningsfond. Det giver i følge *Altinget* (16.09.2020) mulighed for at få en større forståelse af den musikalske påvirkning af hjernen til relevant behandling ved rehabilitering efter slagtilfælde, til parkinsonpatienter, smertebehandling, forbedring af søvnkvalitet og i forbindelse med autisme eller ADHD.

Review-artikler

Det er veldokumenteret at musikterapi har en positiv effekt på skizofrenisymptomer.² I en opdateret gennemgang af kontrollerede forskningsstudier har et kinesisk forskerhold bekræftet effekten, men til forskel fra de andre studier, blev der her foretaget del-analyser af negative, positive og totale symptomer. Positive symptomer kan være hørehallucinationer, vrangforestillinger og tankeforstyrrelser, hvor de negative symptomer karakteriseres af inaktivitet, tomhedsfølelse og social isolation. Forskerne analyserede 18 studier med i alt 1.212 deltagere og fandt signifikant

2 For referencer til forskning i musikterapi og skizofreni, se www.cedomus.aau.dk

forbedring af det totale symptombillede, af negative og depressive symptomer, samt bedring af livskvalitet. Hvor tidligere studier ikke har kunnet påvise en effekt af musikterapi ved positive symptomer, fandt man her en signifikant forbedring ved musikterapiforløbet som varede *under* tre måneder. Ud over forskel i antal sessioner var der stor forskel på hvad musikterapi-interventionen bestod af – om det var aktiv eller receptiv musikterapi, og om klienten sang, improviserede, lavede rytmeøvelser, skrev sange eller lyttede til Mozart. Desuden var musikterapien kun udført af en professionel musikterapeut i 2/3 af studierne. Der er derfor brug for meget mere forskning i brugen af musik og musikterapi for til fulde at forstå hvorfor og hvordan det gavner personer med skizofreni.

Jia, R., Liang, D., Yu, J., Lu, G., Wang, Z., Wu, Z., ... & Chen, C. (2020). The effectiveness of adjunct music therapy for patients with schizophrenia: A meta-analysis. *Psychiatry Research*. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113464>

Effekt-undersøgelser

Er ukendte vuggeviser fra andre kulturer også beroligende?

En forskergruppe fra Harvard University undersøgte 144 babyers reaktion på ukendte sange. Babyerne (som i gennemsnit var 7 måneder) kiggede på en skærm hvor en sanger fremførte en række sange fra andre kulturer, dvs. ukendte sange på et ukendt sprog. Nogle af sangene var vuggesange, andre var f.eks. kærlighedssange eller "dancesange". Uanset sangtype faldt børnenes puls når sangeren på skærmen begyndte at synge, men resultaterne viste at dette fald var større ved vuggeviser. Samtidig blev babyernes pupiller mindre, hvilket forskerne tolker som at de slapper af når de hører vuggeviserne. Babyerne kiggede i længere tid på sangernes ansigter under vuggeviserne, hvilket kunne tolkes som øget interesse. Vuggeviserne fra de "fremmede" kulturer kunne i forhold til de andre sange karakteriseres som langsomme, med mindre ambitus og et mindre vedholdende beat. Forskerholdet foreslår i deres konklusion at der er nogle universelle træk ved vuggeviser som børn er prædisponeret til at respondere på.

Bainbridge, C.M., Bertolo, M., Youngers, J. et al. (2020). Infants relax in response to unfamiliar foreign lullabies. *Nature Human Behaviour*. <https://doi.org/10.1038/s41562-020-00963-z>

Hvorfor husker vi sungne melodier bedre end spillede?

Vi husker melodier meget bedre hvis de bliver sunget for os end hvis de bliver spillet på et instrument. Nogle forklarer dette fænomen med betydningen af *subvokalisering*. Subvokalisering er en aktivering af en indre stemme – f.eks. når vi læser – og som medfører mikroskopiske bevægelser i stemmebåndene som vi ikke selv mærker. Denne indre stemme menes at fordele korttidshukommelsen så vi husker en sang eller en tekst bedre når vi lærer den ved at synge eller læse inde i os selv. I et canadisk forsøg ville man undersøge denne forklaring nærmere, og i en række forsøg sammenlignede forskerholdet hvor godt 38 voksne kunne huske 48 for dem ukendte

irske og britiske folkemelodier. Melodierne blev enten sunget (på lala) eller spillet på klaver, mens forsøgspersonerne skulle udføre forskellige tests, f.eks. bevæge sig, artikulere eller hviske. Som forventet huskede forsøgspersonerne de sungne melodier meget bedre, men fordi det samme resultat viste sig i alle de forskellige forsøg, mente forskerne hermed at kunne afvise hypotesen om at de sungne melodier blev husket bedre på grund af subvokalisering. En anden forklaring kunne være at sungne melodier generelt bliver opfattet som mere groovy og svingende end melodierne spillet på et instrument. I så fald kunne det betyde en højere grad af synkronisering som kunne øge hukommelsen for lige netop de sange på grund af øget interesse og/eller øget arousal. Denne hypotese mener forskerne bør udforskes nærmere, men de foreslår derefter at koblingen mellem hukommelse og stemme kan forklares med at stemmen er helt særlig for mennesker, fordi stemmer er et artsspecifikt, kommunikativt og biologisk signal. Stemmelyden engagerer os derfor mere end den instrumentelle lyd, og den øgede arousal og opmærksomhed påvirker hukommelsen – også uden indre eller ydre bevægelse. Slutteligt understreger forskerholdet at musik er det optimale medium til at kommunikere arousal og affekt, og at sang, f.eks. i forældre-barn interaktioner, fremmer et givende socialt fællesskab.

Weiss, M. W., Bissonnette, A. M., & Peretz, I. (in press). The singing voice is special: Persistence of superior memory for vocal melodies despite vocal-motor distractions. *Cognition*, <https://doi.org/10.1016/j.cognition.2020.104514>

Kan musikterapi reducere urolig adfærd ved hjerneskade?

Efter en hjerneskade vil mange patienter opleve perioder hvor de er meget urolige og ufokuserede. I værste fald kan det betyde at de fjerner nødvendigt medicinsk udstyr som f.eks. drop og ilttilførsel. Den såkaldte agiterede adfærd behandles ofte med psykofarmaka. I et dansk casestudie afprøvede forskerne om musiklytning havde en effekt på agiteret adfærd efter hjerneskade. Undersøgelsens 7 deltagere var i alderen 65-74 år samt en mand på kun 21 år. Sammen med pårørende fandt personale og musikterapeut frem til musik som personen kunne lide før hjerneskaden. Den udvalgte musik var rolig og stabil, og med en såkaldt støttende intensitetsprofil. Målet med dette var at aktivere det parasympatiske nervesystem. Til hver person blev der sammensat en personlig spilleliste på 15 minutter som personen lyttede til på egen stue uden at der samtidig foregik andre aktiviteter. Resultaterne af i alt 37 interventioner med musiklytning viste et fald i urolig adfærd og puls. Forskerne (**Aadal, Hald, Setterberg & Bonde**) understreger dog at der ikke kan konkluderes noget med så lille en undersøgelse, men anbefaler musiklytning som supplement til den almindelige behandling af patienter med hjerneskade da musik er nemt og billigt at administrere.

Aadal, L., Hald, S., Setterberg, U. & Bonde, L. O. (2021). Music listening to decrease intensity of agitated behaviour after severe acquired brain injury: An experimental multi-case study. *Music & Medicine* 13(1), 68-76.

Fagfællebedømte tidsskrifter

I 2019 blev første udgave af tidsskriftet *Nordic Journal of Arts, Culture and Health* udgivet. Formålet med tidsskriftet er at styrke forskning i kunst, kultur og helse og således give politikere og beslutningstagere et forskningsbaseret grundlag for kommende tiltag. De ansvarshavende redaktører er **Wenche Torrisen** og **Anita Jensen**. I efterårsnummeret 2020 er der bl.a. artikler som sætter spørgsmålstegn ved kunst som behandling, om læsegrupper med nypensionerede mænd, og om kunsten at gå (om pilgrimsvandring og subjektiv livskvalitet). Artiklerne kan frit downloades fra hjemmesiden https://www.idunn.no/nordic_journal_of_arts_culture_and_health

Claus Bang modtager Fyrtårnsprisen

Marie Falk, cand.mag. i musikterapi. Musikterapeut ved Sct. Maria Hospice, Vejle, og formand for Dansk Musikterapeutforening. Kontakt: dmtf@danskmusikterapi.dk

Onsdag d. 16. december 2020 modtog Claus Bang Dansk Musikterapeutforenings Fyrtårnspris af to repræsentanter fra bestyrelsen i sit hjem i Løkken. Fyrtårnsprisen er indstiftet af foreningens bestyrelse i 2019 for at anerkende en ekstraordinær faglig, økonomisk, strategisk, kommunikationsmæssig eller politisk indsats indenfor musikterapiområdet i Danmark.

Claus Bang er en af de første pionerer indenfor dansk musikterapi og en indlysende modtager af Fyrtårnsprisen, da han

har bidraget betydeligt til musikterapifagets udvikling både fagligt, strategisk, politisk og kommunikationsmæssigt.

Hans faglige bidrag er indlysende i hans enorme pionerarbejde i perioden 1961-1998 med udviklingen af musikterapi for døve, hørehæmmede og multihandicappede børn på Aalborgskolen. Strategisk og politisk har han med stor energi og vedholdenhed haft afgørende betydning for oprettelsen af musikterapiuddannelsen på Aalborg Universitet. Han var i 1969 medstifter af Dansk Forbund for